

Cinsiyetçilik, Dincilik ve Milliyetçilik

Aylin Karakaş

Gökten üç elma düştü

Ebru Günay

Erkeklik krizi ile birleşen
milliyetçilik

Hülya Osmanağaoğlu

Sömürgecilik, 'Jin, Jiyan,
Azadi' ve feminist
mücadele

Sakine Esen Yılmaz

Bir yalan ideoloji:
Milliyetçilik, ırkçılık,
cinsiyetçilik

Meryem Ağar

Kadın, evlilik, aile:
Kutsal olan ne?

İÇİNDEKİLER

- 1** **Gökten üç elma düştü**
Aylin Karakaş
- 4** **Erkeklik krizi ile birleşen milliyetçilik**
Ebru Günay
- 7** **Sömürgecilik, 'Jin, Jiyan, Azadî' ve feminist mücadele**
Hülya Osmanağaoğlu
- 10** **Bir yalan ideoloji: Milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik**
Sakine Esen Yılmaz
- 13** **Kadın, evlilik, aile: Kutsal olan ne?**
Meryem Ağar

Gökten üç elma düştü

Aylin Karakaş-27 Ekim 2024

Düşecekse şayet 3 elma, sahibi bellidir. Katledilen kadınlara, kadınlar katledilmesin diye toprağa düşenlere ve bugün kadın mücadelesinde yol yürüyenlere

'Teklerin en eskisi, Tanrı'ya yakışan sayı. Cennetin en sevgili sayısı ki, merkezindedir. Her iki uçtan da eşit uzaklıktadır. Başı, ortası, sonu olan ilktir...' 'Sepmaine' 3 sayısını böyle tarifler.

Sonra her masalın ardından gökten düşen 3 elmayı duyarız. Dinleyene anlatana ve kahramana pay edilmek suretiyle.

Mitoloji hakikate varılacak yolda bir yöntemse şayet, azıkta yeri olan bu yöntemeye göz atmayı tarihe borç biliyoruz. Bilgeliğin sembolü elmalarda, tanrıçaların kutsadığı sayılarda bizlere hakikate giden yolda göz kırpmaktadır.

Varoluşun ilk bilinen elementleri olan ateş, hava, su üçlemesi, insanlık döngüsünün ifadesi olan doğum yaşam ve ölüm üçlemesi, tanrıçaların bilgi, bereket, güzellik üçlemesi, felsefenin iyi, doğru, güzel üçlemesi, dinlerin baba oğul kutsal ruh üçlemesi, bilimin ortaya koyduğu olgu...

Mantık nesne üçlemesi günümüze varmaktadır.

Bir akış halinde toplumlar tarihinden bugüne geldiğimizde kadının bilgeliğini çarpıtarak kendi gerçeğini yazmaya çalışanların da üçlemelerinin olduğunu görüyoruz

Milliyetçilik, cinsiyetçilik ve dincilik bunların en temel üçlemesidir. Kaybettiğin yerde ara esprisiyle yola çıktığımızda milliyetçilik cinsiyetçilik ve dinciliğin incelenmesi gerekmektedir.

Kadınlık ve erkekliğin toplumsal inşasında en temel ideoloji cinsiyetçiliğin kendisidir. Kadın nefreti, kadın düşmanlığı, mizojini, kadın kırımı olarak kadınlar tarafından isimlendirilen tüm sosyolojik tespitlerin bulunduğu eksen cinsiyetçiliğin kendisi oluyor. Tarihsel kırılmaları kendi içinde yaşayan ideoloji yöntemlerinde farklılıklar içerse de kendisini sürdürmeyi başarmıştır. Mitolojik anlatımlardan ilk yaratılış efsanelerine, dinler tarihinden felsefeye ve pozitivist bilime en nihayetinde bugün kapitalizmde zirveleşen cinsiyetçilik kendisini dönemlere göre örgütlemiştir.

Bir öğreti olarak erkeklere kadın üzerinde hakimiyet kurma, şiddet uygulama, emeğini ve bedenini kontrol etmeyi sunmuştur. Kadınlara, kadının ikinci bir cins olduğuna tüm toplumsal argümanlar eliyle ikna edilmek istenmektedir. İçerilmeye çalışılan bu anlayış ile şiddetin ve baskının kadınlar tarafından doğal görülmesi, toplum tarafından tabiat gereği olduğu benimsetilmeye çalışılmıştır. Bugün katledilen kadınların haberleri kamuoyuna açıklandığında katledilenin olduğu mekan ve zaman, faille kurduğu ilişki, katledilenin yaşam biçimi cinayete meşruluk aracı haline getirilmeye çalışılıyor. Elbette biz kadınlar “o saatte orada ne işi vardı, öyle de giyinmeseydi ...” ile başlayan cümlelere tanığız. Fakat son süreçlerde daha fazla teşhir olan bir durum dikkatimizden kaçmamaktadır. Failin hangi ırktan olduğu ile ilgilenen kesimlerin yorumları. Katledenin ırkına göre başka bir ırkın katliamı ırkçı duygularla ifade etmesi bizlere cinsiyetçilik ve milliyetçilik arasındaki organik bağı göstermektedir. Erkekliğin ırka göre değişmediği, cinsiyetçiliğin ırklar üzerinden ifade edilemeyeceği gerçeği ıskalanmaya çalışıyor. İkbâl, Narin ve Rojbin’in katliam haberleri ile her yerde şiddete dur demek için sokağa üniversite kampüslerine baro salonlarına çıkanlara ırkçılıktan bir ses yükseldi. Atılan sloganın Kürtçe olması katledilen kadınların hikayesinin önüne geçmeye başladı. Vatan millet Sakarya üçlemesini kendine din ilan edenler sözün içeriğine değil fonetiğine bakmaya devam ettiler. Öyle ki herhangi bir yerde eylem yapılacağını duyan milliyetçiler eylemlere katılmak için değil eylemde Kürtçe slogan duyarlarsa müdahale etmek için eylem alanlarına gitti. Elbette ki tüm eylem alanlarından cevap işittiler, bunlar mücadele için engel dahi sayılamayacak ayrıntılar. Dikkat çekmek istediğimiz milliyetçilik ve cinsiyetçiliğin ortak kodlarıdır.

Şüphesiz tüm bunları ele aldıktan sonra üçlemenin bir tanesi kendisini hissettirmeye başlıyor. Bunca katliam neden yapılmakta, kadın cinayetleri neden artmakta ve engellenememekte?

Soruların cevabını biliyoruz. Siyasal İslam’ın kadın düşmanı politikaları bugün cinsiyetçiliği daha da arttırmaktadır. Dincilik, üçlemenin önemli bir ayağı olurken ülkemizin artan kadın sorunlarının da en önemli sebeplerinden biri olmaktadır.

Makul aile, makbul kadın kriteri ile başladıkları bu yolda kadın kazanımlarının gaspından, İstanbul sözleşmesinin feshine, nafaka düzenlemesine, mücadele yürüten kadınların engellenmesine kadar bir dizi politika işlenmektedir. Şiddetti önleyici politika üretemeyen iktidar cezasızlık politikası ile erkeklığı cesaretlendirmektedir.

Katleden erkeklerin nüfuzlarını milliyetçiliklerini kullanarak cesaret aldığı sayısız hikaye yüzümüze çarpmaktadır. Ölmek için öldürmek zorunda kalan kadınlar tutukluyken, kadınlar ölmesin diye mücadele eden kadınlar baskı görürken, katledenler karakollarda serbest bırakılmaktadır. Onlarca suç kaydı olan failer ifade alınması ardından salınmaktadır.

Dinciliğin, cinsiyetçiliğin ve ırkçılığın kökleri birbirine uzun zamandır karışmış durumda, ulus devlet aklı bu köklere can suyu olmaya devam etmektedir.

Kadınlar lehine atılacak özgürlük adımlarının formülünü kadınlar buldu. Kadınlar dünyanın dört yanında. Aynı avazdan “Özgürlüğün de üçlemesi vardır” dedi. JIN JIYAN AZADÎ diye bağırdı.

Bu slogan bugün duyulmadı, bu slogan bugün söylenmedi. Heybesinde onlarca yılın hakikatini taşıyarak geldi. Kadın mücadelesinin her karanlık sokağını aydınlatarak, yanındakine omuz vererek geldi. Bu slogan bir güneşin aydınlığında ellerimize doğdu. Ellerimiz şimdi birbirine uzanmış, sözümüz “bir evde ya da fabrikada, kırdan ya da kentte Hindistan’da ya da Afganistan’da Rojhilat’ta ya da İstanbul’da kampüste ya da Amed’de, baro salonlarında ya da işçi direnişinde nerede olursak olalım yan yana omuz omuza kadınlar birlikte güçlü”.

Her hikayenin sonunda 3 elma düşer dedik ya; elma bilgeliktir, elma vefadır. Sözlerimin sonunda düşecekse şayet 3 elma, sahibi bellidir. Katledilen kadınlara, kadınlar katledilmesin diye toprağa düşenlere ve bugün kadın mücadelesinde yol yürüyenlere.

Erkeklik krizi ile birleşen milliyetçilik

Ebru Günay-27 Ekim 2024

Mikro milliyetçilik kodları ile açığa çıkan erkeklik krizinde kadın düşmanlığı kurnaz erkek aklı ile ayrıntılara gizlenmiş ve kendini görünmez kılmıştır

Dünyanın her yerinde kadın isyanının ve direnişinin yükseldiği bir zaman aralığından geçiyoruz. 21.yüzyılın kadın yüzyılı olacağı tespitine denk bir kararlılık ve direniş ile kadınlar hayatın her alanında izler bırakıyor ve değişime öncülük ediyor. Elbette bu değişim ve mücadele kadınlar açısından zorluklarla dolu bir yürüyüşü de anlatıyor.

Dünya genelinde Üçüncü Dünya Savaşı'nın olduğu artık tartışma götürmez bir gerçek. Bu savaş gerçekliğine bir de kapitalizmin krizi ve ulus devletlerin değişime direnmeleri eklenince durum daha da zorlaşıyor. Kapitalizmin yaşadığı krizle dünyanın birçok noktasında özellikle de Ortadoğu coğrafyasında en yakıcı şekilde hissedilen hegomanik savaşlar ulus devletlerin son çarpınışları gibi.

Ulus devletlerin kendini ayakta tutma ve devam ettirme dinamikleri değişmiyor. Her dönem biri öne çıksa da cinsiyetçilik ve milliyetçilik temel argüman olarak varlığını hep sürdürdü. Cinsiyetçilik ile kadınların ötekileştirildiği her türlü baskı, zor ve hegomanik ilişkinin metası haline dönüştürülmek isteniyor. Milliyetçilik ile de egemen ulusun keneden olmayan tüm ulusları ezdiği hatta yok ettiği bir sistem varlığını devam ettirmeye çalışıyor.

Kuşkusuz kadınlar erkeklerin ve devletlerin geliştirdiği cinsiyetçi politikaların farkında çünkü yılların getirdiği bir mücadele, direniş ve dayanışma geleneği ile bugünlere geldi. Dünyanın her yerinde kadın isyanı *Jin Jiyan Azadî* ile buluştu. Biz kadınlar erkek egemen sistemin bize dayattığı cinsiyetçi politikaların farkındayız. Bu farkındalık ile sürekli direniş,

değişim dönüşüm ve daha önemlisi bir dayanışma içerisindeyiz. Böylece kadın özgürlük mücadelemizde büyük kazanımlar elde ederek yürüyoruz. Erkek egemen sistem ise yılların egemen statükosunu korumak ve iktidarını devam ettirmek için karşı bir direniş içerisinde. Bu anlamıyla yaşananları bir erkeklik krizi olarak tanımlamak daha doğru olacaktır. Bu erkeklik krizi ile beraber kadın düşmanlığının derinleştiği, kadın katliamlarının ve cinayetlerinin cezasızlık politikası ile desteklendiği kadın kırım politikaları ile karşı karşıyayız.

Erkeklik krizinin milliyetçilik ile birleşmesiyle sorun daha da derinleşmektedir. Nitekim milliyetçilik tek başına egemenlik meselesi değil aynı zamanda ezilenleri de zehirleyen bir toplumsal tehlike olarak büyüyor. Milliyetçilik ve cinsiyetçilik sosuyla birleşen erkek egemen devlet anlayışı tüm direniş odaklarını hedeflerken kadınlar daha özel bir hedef haline geliyor. Egemen milliyetçik kodlarıyla bileşmiş erkeklikte kadınların katledildiği, erkek katillerin korunduğu veya gizlendiği, kadın düşmanlığının her halinin yaşandığına hepimiz tanıklık ediyoruz. Elbette buradaki kadın düşmanlığı daha kaba, daha gözle görünür dolayısıyla buna karşı mücadele etmek belli boyutlarıyla daha kolay. Asıl problem ezilen toplumların duyguları ile birleşen ve mikro milliyetçiliğe dönüşen erkeklik krizinde.

Mikro milliyetçilik kodları ile açığa çıkan erkeklik krizinde kadın düşmanlığı kurnaz erkek aklı ile ayrıntılara gizlenmiş ve kendini görünmez kılmıştır. Ezilenlerin duygularına hitap eden, daha görünmez bir kadın düşmanlığı ile erkeklik kendini yaşatmaya çalışıyor. Elbette kadın özgürlük mücadelesinin yükselmesi ile en çok Kürt kadınlar ve onların öncülük ettiği kadın özgürlükçü paradigmayı hayata geçirmeye çalışan kadınlar bu düşmanlığın hedefindeler.

Türkiye özelindeki kadın düşmanlığının beslendiği dinamiklere gelirsek. Bunlardan ilk düşmanlık alanı milliyetçi, sağcı, ırkçı duygularla tüm direnen kadınlara saldıran, “makbul kadın” dayatmalarını kabul etmeyen kadınları düşmanlaştırarak erkek düşmanlığının hedefi haline getiren anlayış kadın kırım politikalarının merkezinde yer alıyor. Son olarak İstanbul’da iki genç kadını katleden olayla daha görünür olan bu düşmanlık esasında iktidar politikalarından bağımsız değildir. Katil erkeklerin ortak noktası son ceza yasaları ile tahliye edilmiş olması ve yine cezasızlık zırhıyla korunabilmesi için uyuşturucu bağımlılığının öne çıkarılması tesadüf olamaz.

İkinci düşmanlık alanı ise milliyetçi duygularla birleştirilmiş siyasal İslam’ın etkilediği “muhafazakâr erkek” saldırısı. Kadını, yaşamın hiçbir alanında kabul etmeyen irade olarak görmeyen ve evine hapsetmeye çalışan erkek yaklaşımı da başka bir boyut. Siyasal İslam’ın beslediği ve AKP iktidarı tarafından da desteklenen bu odaklar İŞİD’çi mantıkla kadınları hedeflemektedir. Kadına ne siyasette ne de toplumsal alanda tahammül etmeyen güç, irade ve karar merci olarak görmeyen bir yaklaşım içerisindedir. Demokratik siyasetteki kadın temsiliyetlerin, yine eşbaşkanlık sisteminin kabul edilmemesi, seçim sürecinde Batman örneğinde olduğu gibi diğer parti adaylarının ısrarla karşılarında bir

erkek aday istemesi bu yaklaşımın en somut örneğidir. Elbette ki kadınların Batman'da verdiği muazzam cevap tarihe önemli bir kadın başarısı olarak yazıldı.

Üçüncü düşmanlık alanı ise mikro milliyetçilik dinamikleri ile geliştirilen ve kendini ezilen ulusun haklılığına dayandırmaya çalışılan kadın düşmanlığıdır. Kuşkusuz Kürt milliyetçiliği buradaki kadın düşmanlığının baş aktörü olarak karşımıza çıkıyor. Özel savaş politikaları ile de harlanan bu saldırı dalgasında DEM Parti ve onun fikriyatı etrafında şekillenen kadın özgürlük mücadelesini yürüten kadınların hedef alınması, etnik kimleri üzerinden sürekli bir linç kültürü ile karşı karşıya kalmaları tesadüf değil, bilinçli geliştirilmeye çalışılan bir devlet politikasıdır. Bu özel savaş politikaları ile bir taşla birkaç kuş hedef alınıyor demek yeridir. Öncelikle alternatif bir mücadele geleneği geliştirmeye çalışan Kürt siyasal Hareketi yalnızlaştırılmaya çalışılırken, diğer taraftan da kadın düşmanlığı geliştirilerek kadın özgürlük mücadelesi hedef alınıyor. Çünkü Kürt kadın mücadelesinin elde ettiği kazanımlar erkekleri ve iktidarları korkutuyor.

“Milliyetçilik, modernitenin en etkili inanç kalıbıdır. İnşası son derece basittir: Ulusu oluşturan her faktörü, inanç kutsalı haline getireceksin! Tüm okul, kışla, cami, kilise, aile ve diğer cemiyet faaliyetlerinde bu faktörleri namusla özdeş kılarak, en duyarsız bireyi bile heyecanlandırıp saldırgan kılacak kadar işleyeceksin!” diyen Sn. Öcalan, milliyetçiliğin sürekli toplumsal direniş odaklarına saldırıyor olmasını çok iyi özetliyor.

Elbette ulus devletin en temel argümanı olan milliyetçiliğe karşı olarak demokratik ulusu inşa etmek ve kadın özgürlük çizgisini büyütme demokratik çözümün esaslarını ifade ediyor. Kadın özgürlük mücadelesinin; sınırları aşan dayanışma ağlarının büyümesi, hayatın her alanında tüm milliyetçi, cinsiyetçi erkek saldırılarına karşı kadınların Jin Jiyan Azadî demekten bir an bile vazgeçmemesi tüm halklara ilham olmaya devam edecektir.

Sömürgecilik, 'Jin, Jiyan, Azadî' ve feminist mücadele

Hülya Osmanağaoğlu-27 Ekim 2024

Feminist mücadelenin dilini sadece sömürgecinin dilinden kurma baskısına direnmeli, yıllardır feminist eylemlerde yükselttiğimiz Jin Jiyan Azadî'den vazgeçmemeli, tarihsel olarak emeğimiz bedenimiz kimliğimiz bizimdir ile yükselen feminist mücadeleyi Jin Jiyan Azadî ile tam eşitlik temelinde buluşturmayı nasıl becereceğimizi konuşmalıyız.

Gündem o kadar hızlı değişiyor ki, Jin Dergi'ye ayda bir yazarken, iki hafta önce belirleyip editörümüze bildirdiğim konu üzerine yazmaya oturduğumda, mevcut siyasi durumdaki değişim, ister istemez yazının bağlamında da değişiklik yapma ihtiyacı doğuruyor. Yaklaşık üç ay önce bir grup feminist arkadaşımızın hem kayyumlara karşı ve seçilen kadın eşbaşkanlarla dayanışmak hem de uzun yıllardır hapisanede siyasi rehin olarak tutulan feminist yol arkadaşlarımız Gültan Kışanak ve Sebahat Tuncel'in tahliyesi üzerine gerçekleştirdikleri ziyaretlerle, feminist bir barış politikasının yeniden inşasını konuşmaya başlamıştık. Bu yazı da bu bağlamda sömürgeciliği merkeze alan bir feminist siyasetin örgütlenmesini tartışmak üzere planlanmıştı. Ancak önce Bahçeli'nin açıklamaları, ardından TUSAŞ'ta (askeri-silah üretim tesisinde) yapılan eylem ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin farklı kollarından gelen yeni bir müzakere sürecine hazırız ama önceki gibi olmayacak vurguları, güncel yaklaşımın ne olması gerektiğini tartışmayı zorlarsa da bu yazı, Türkiyeli feminist hareket ile Kürt kadın hareketinin savaş ve patriyarka karşıtı ortak mücadele zemininin inşası için gereken politik analiz çerçevesini eksene almaya devam edecek. Zira savaş koşullarının (ve bence sömürgeciliğin) güçlendirdiği patriyarkanın tek başına silahların susmasıyla gerilemeyeceğini bilmemiz için dünyada yeterince tarihsel deneyim var. Barışın toplumsallaşması için mücadele ederken kadın kurtuluş

mücadelesinin etkisini ve kazanımlarını genişletmeyi eşzamanlı olarak hedeflemek için, savaş ile patriyarka arasındaki bağı kuran toplumsal ilişkiyi yani sömürgeciliği analiz etmek önemli.

İran'da 2022'de Jina Amini'nin ölümüyle başlayan Jin Jiyan Azadî eylemleri, bir bütün olarak Molla Rejimi'ne karşı isyana dönüşmüştü. Bu eylemler karşısında Türkiye'nin seküler milliyetçi kanadı destek açıklamaları yaparken İslamcı kesim lanetliyordu. İki hafta önce Ayşenur Halil ve İkbâl Uzuner'in canice öldürülmelerinin ardında ülkenin dört bir yanında kadınların sokağa dökülmesiyle yükselen sloganlar arasında Jin Jiyan Azadî'nin de olması, eylemlere katılan kimi kadınlarca tepkiyle karşılandı. Feminizmin milliyetçilikle buluşamayacağını ispatlayan bu tepkiler, Hindistan'dan Latin Amerika'ya kadar kadınların direnişinin simgesi olarak dillendirilen Jin Jiyan Azadî sloganının tam da bu coğrafyanın, yanı başımızdaki Kürt kadınların mücadelesiyle yükseldiğini görmeyi reddeden sömürgeci kompleksin ürünüydü. Kürt kadın hareketinin patriyarkaya karşı mücadelede yasaklanan diliyle tüm dünyanın gündemine girmiş olmasına verilen öfkeli tepkiydi. Jin Jiyan Azadî'yi tüm dünyada bilinir yapanın Kürt halkının kolektif-örgütlü mücadelesi ile eşzamanlı yükselen Kürt kadın hareketinin mücadelesi olduğunun fark edilmesinin yarattığı öfkeyle tepki veriliyordu Jin Jiyan Azadî sloganına.

Devletin Kürt kadınlara ve Kürt kadın hareketine yönelik politikasını ise yıllar boyunca inkâr, imha ve yoksullukla terbiye etme çizgisi belirledi. 1990'larda kirlî savaşın doruk yıllarında MGK kararlarında Kürt nüfusun 50 yıl içinde Türk nüfusu geçeceği tespitleri yapıldı. 1995'te ÇATOM'lar devreye sokulmuştu. Kadınlar hem tipik bir sömürgeci istihdamla ucuz emek haline getiriliyordu hem de asimilasyon dayatmasına eşlik eden doğurganlığı sınırlama uygulamasıyla karşılaşıyorlardı. 2000 yılında 28 Şubatçılar tabiri yerindeyse peşlerine taktıkları STK'ları, eğitim alanından başlayarak yeni toplumsal inşa hedefinin parçası haline getirdiler. ÇYDD'nin *Kardelenler* projesi Kürt kadınlara kız çocuklarına eğitim olanağı sağlamanın ön şartı olarak kısırlaştırmayı şart koşuyordu.¹ Sömürgeci asimilasyon, sömürü ve eğitim politikaları ile Kürt kadınların hayatında olumlu anlamada kolektif bir dönüşüm yaratmak bir yana, ÇATOMlar ve Kardelenlerle kadınları bizzat siyaseten rehin almaya çalışıyordu devlet.

Kürt kadınların kazanımlarına karşı kayyumlar

Özellikle Rojava'da önce IŞİD'e karşı direniş ardından özerk yönetimin inşasında kadın erkek eşitliğinin merkeze konması, Kürt kadın hareketinin mücadelesini simgeleyen Jin Jiyan Azadî sloganının enternasyonalleşmesini sağladı. Kuşkusuz sosyal medyanın da etkisiyle Rojava devrimi uluslararası bir ilgiyle karşılandı. Öncesinde ise 1999'dan beri Kürt hareketinin kazandığı belediyelerde açılan kadın danışma merkezleri, sığınaklar,

¹ Bu mevzu feminist hareket içinde tartışılmaya devam ediyor. Evet, ÇYDD bursları ülkenin başka yerlerindeki kız çocuklarının eğitim almasını sağlayarak çok hayırlı bir iş yapmıştır hatta burslardan yararlanan Kürt kız çocukları için de yararlı olmuş olabilir. Ancak bu durum Kürt kadınların çocuklarının eğitim alabilmesi için kısırlaştırma şartı getirilmesini meşrulaştıramaz.

sonrasında eşbaşkanlık ve eşit temsil ile yerel yönetimlerdeki bu gelişmelere eşlik eden siyasal kadın örgütlenmesi, bir bütün olarak Kürt toplumunda ulusal kurtuluş mücadelesinin yanı sıra kadın kurtuluş mücadelesinin önemini gösterdi. Kürt hareketinin yerel yönetimlerdeki bu gücü karşısında, OHAL dönemindeki sömürge valiliği uygulamasının bir versiyonu olarak valiler ve kaymakamlar, seçilmiş belediye eşbaşkanlarının yerine kayyum olarak atanırken, seçilmiş belediye meclislerinin de yetkileri ellerinden alınıyordu. Her ne kadar sıra İstanbul'a da gelir diye AKP iktidarına özgü bir baskı politikası gibi ele alınsa da devleti ele geçiren AKP'nin, devlet adına, sömürgesinde seçme seçilme hakkını tanımaması söz konusuydu ve sıra İstanbul'a gelmezdi gelemezdi.

Bildiğimiz sömürgecilik, doğal varlıkları talan, sermaye ihracıyla örgütsüz ucuz emek ihtiyacını karşılama, ticari ilişkileri tam denetim altına almak vd. ve siyasal üstyapının bu bağlamda örgütlenmesini sağlamakla özetlenebilir. Ancak kayyum atamalarıyla yeni olan, neoliberalizmle kent rantını buluşturarak kendine doğrudan bağlı bir sermaye fraksiyonu inşa eden AKP devletinin, seçimlerle elde edemediği yerel yönetimleri, kayyumlar yoluyla gasp etmesidir. Yandaşlara verilen ihaleler, halka ait taşınmazların ve arazilerin satışı sömürgeci talanın yeni versiyonu olarak hayata geçiriliyor. Bu talanı mümkün kılmak için her adımda siyaseti dizayn etmek için, gözaltılar ve tutuklamalarla Kürt siyasi hareketi etkisizleştirilmeye çalışılıyor. Bundan kadınların payına düşen ise kadın danışma merkezlerinin, sığınakların, kreşlerin ve kadın örgütlerinin kapatılması, KADEM'e, TÜRGEV'e vs. devredilmesi ve elbette Kürt kadın hareketinden arkadaşlarımızın yıllarca hapishanelerde rehin alınması oluyor.

Sonuçta AKP devletinin inşa etmeye çalıştığı yeni Türkiye'de, Ortadoğu'da savaş ve yayılcılık hevesleriyle taçlandırılan milliyetçi-İslamcı bir ideolojik hegemonya aracılığıyla, kadınları aileye zincirleme politikasının ilk adımları, Kürt kadınların örgütlerine ve kazanımlarına saldırıyla atıldı. Ardından İstanbul'daki feminist gece yürüyüşlerine saldırılar, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkış vd. ile bir bütün olarak feminist mücadelenin kazanımları, kadınların hayatlarındaki özgürlük alanları hedef alındı. LGBTİ+ hareket yer altına itilmeye çalışılıyor, kadınlara aile dışında bir hayatları olmaması gerektiği dayatılıyor.

Şimdi yeniden çözümlü, barışı konuşabilir miyiz diye düşünmeye başladığımızda, feminist mücadelenin dilini sadece sömürgecinin dilinden kurma baskısına direnmeli, yıllardır feminist eylemlerde yükselttiğimiz Jin Jiyan Azadî'den vazgeçmemeli, tarihsel olarak emeğimiz bedenimiz kimliğimiz bizimdir ile yükselen feminist mücadeleyi Jin Jiyan Azadî ile tam eşitlik temelinde buluşturmayı nasıl becereceğimizi konuşmalıyız.

Bir yalan ideoloji: Milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik

Sakine Esen Yılmaz-27 Ekim 2024

Vatan ve millet gibi yüceltilen değerler, çeteci eğilimleri gizlemek için kullanılan birer aparattan ibarettir. Milliyetçilik aslında yalan bir ideolojisidir

Milliyetçi ideolojiyi aynı etnisite, dil kültür, gelenek ve inanca sahip bireylerin belirli bir coğrafyada yaşama arzuları ve bu arzunun ideolojik yansıması olarak algılamak, onun özünde bulunan egoizmi ve yıkıcılığı görmemek anlamına gelir. İdeolojik temelinde katıksız bir bireycilik bulunan ve ben, benim ailem, benim kabilemden başlayıp benim milletime uzanan milliyetçi düşünce kendisini ve kendinden olanı başkalarından ayırtırmakla kalmaz aynı zamanda bu ayırtırmayı bir üstünlük olarak göstererek ırkçılık noktasına varır. Elbette buradaki ben erkekliği ve onun devamında gelen yapılar ise ataerkil bir sistemi ifade eder. “Başkaları” ne kadar insan-dışı olarak tanımlanırsa, kendisi de hiyerarşi basamaklarını o kadar hızlı tırmanır. Türkiye’de örneğin başka halkları insandışılaştırmak suretiyle kendi üstünlüğünü pekiştirmeyi, her fırsatta tekrar edilen şu söylemlerde rahatlıkla görebiliriz. Türk milleti üstündür, kanı asildir ama diğer milliyetler mesela Araplar kirli, Kürtler medeniyetten uzak, aleviler kuyrukludur, kadınlar eksik etekli ve akılsızdırlar vb. Cinsiyetçilik milliyetçiliğin bu hâliyle ayrılmaz bir parçasıdır. Milliyetçi ideolojide, erkeklik yükseltirken erkek olmayanlar aşağılanır ve milliyetçi saldırganlığının hedefi olurlar.

Öyle ki dünyanın hemen her yerinde aşırı sağcı milliyetçi partilerden tutalım, kendisini nasyonalist Kürtler olarak tanımlayan aşırı sağcı küçük gruplara kadar tüm milliyetçiler; kadınları, çocuklar ve LGBTİ+ bireylerini hedef alırlar. Çünkü onlar yeterince erkek ve yeterince insan olarak görülmezler. Erkeklik Milliyetçi ideolojinin en büyük silahıdır. Savaş ve çatışma durumlarında düşmanı, etek giydirme ile bir başka deyişle erkekliğini elinden

alma yani kadınlaştırma ile tehdit etme, milliyetçi ideolojinin kadını insan olarak görmediğinin bir başka kanıtıdır. İnsandışılaştırılanların eşitliğinden veya haklarından söz edilemez. Onlar ancak ve ancak köleleştirilebilir ve yönetilebilirler. Bu düşünce tarzı milliyetçiliğe yayılmacı ve savaşçı bir karakter kazandırır. Savaşlar ve çatışmalar milliyetçi erkekliğin güç gösterileridir. 7 Ekim Hamas saldırısında dünyaya yayılan ilk görüntülerde hepimizin şahit olduğu şey, tam da erkekliğin gövde gösterisidir. Elllerinde silahlarla işkence ettikleri bir kadının bedeni üzerine oturarak duyururlar 'zaferlerini', aynı şekilde Türk askerleri 2015'te Hakkarili bir ailenin yatak odasında ellerinde silahlarla yaptıklarını dünyaya gösterirler. Öldürülen kadın gerillaların bedenlerinin teşhir edilmesi ya da bedenlerin tahrip edilmesi veya Şengalli kadınların ISID tarafından kaçırılması, köle pazarlarında satılması, milliyetçiliğin dincilik ile buluşan cinsiyetçi yüzünün yansımalarıdır.

Vatan meselesi ve kadın

Milliyetçi ideolojinin vazgeçilmezi olan vatan, teritoryal, hakimiyetin kurulduğu yerdir. Milliyetçilerin öldürücü bir aşkla bağlı olduklarını iddia ettikleri ve kutsadıkları vatan kavramını kadın bedeniyle sembolleştirmeleri tesadüf değildir. Vatan üzerinde kurulan hakimiyet ilişkisi, kadınlar üzerinde de benzer şekilde inşa edilmeye çalışılır. Buradan hareketle aşırı milliyetçi politika kadınların bedenleri üzerinde söz kurmayı ve hakimiyet oluşturmayı hedefler. Somutlaştıracak olursak: Amerika'dan Avrupa'ya, Latin Amerika'dan, Ortadoğu'ya kadınların giyim kuşamlarından, kürtaj hakkına varana kadar aslında kadınları ilgilendiren ve sadece kadınların karar vermesi gereken konularda milliyetçi politika, kendi egemenliğini tesis etmeye çalışır ve müdahaleci bir rol üstlenmeye çalışır.

Kapitalizm ve milliyetçilik.

Milliyetçiliğin özünde bulunan erkek egemenliğinden ve bireycilik olgusundan bahsetmiştim. Bu durum aslında kapitalizmle ilgilidir. Milliyetçilik kapitalizme bağlı olarak gelişen bir siyasal formdur. Kapitalizm, kadınların ve işçilerin görünen-görünmeyen emeklerine ve her türlü üretimlerine el koyma rejimidir. Bu yüzden de el koyma ve talan etme kültürü kapitalizmin siyasal formu olan milliyetçilik ideolojisinin doğasında vardır. Vatan ve millet gibi yüceltilen değerler, çeteci eğilimleri gizlemek için kullanılan birer aparattan ibarettir. Milliyetçilik aslında yalan bir ideolojisidir. Tüm mesele çıkarlarıdır. Önce benim milletimin diye girilen yolun sonu benim aileme ve benim akrabalarımaya uğradıktan sonra benim çıkarlarıma ulaşır. Dünyada ve Türkiye'de aşırı milliyetçi partilerin hemen hepsinin bir yanı karanlıktır. Ya kendileri suç üretir ya da suç örgütleriyle yan yana dururlar. Türkiye'de para uğruna bebekleri katleden hastane çetesi, kadınları fuhuşa zorlayan çeteler, uyuşturucu çetelerinin, kara para aklayan çetelerin, kendilerini milliyetçi olarak tarif eden partilerle ve kişilerle ilişkili olmaları da tesadüf değildir. Bizlerin izlerken kanının donduğu olaylar milliyetçi ideolojinin normalidir. Normaldir çünkü onlar açısından sadece kendi çıkarlarının bir kıymeti vardır. Attıkları her adım toplumsal

çürümeyi ve yozlaşmayı derinleştirir. Bu çürüme ve yozlaşmaya toplum ne kadar alıştırilırsa onlar da o kadar kârlarına kâr katarlar.

Milliyetçi aklın kadın ve çocuk yaşamı üzerindeki tahribatları

Türkiye özeline biraz daha yakından bakacak olursak; kadın katillerinin, kadına yönelik her türlü şiddeti uygulayanların cezalandırılmaması, milliyetçi dinci ataerkil ideolojinin, kadınların hayatına nasıl yansıdığıнын göstergesidir. Kadınların görünen ve görünmeyen emeklerine el konulması, eğitim, sağlık gibi haklardan kadınların yararlanamaması veya daha az yararlanmaları, kadın bedeninin bir kuluçka makinesine indirgenmek istenmesi, soyadı hakkından nafaka hakkına kadar uzanan konularda erkeğe tabiiyeti güçlendiren her türlü politika, milliyetçi aklın kadın yaşamı üzerindeki tahribatını gösterir. Bütün bunlara rağmen Türkiye’de güçlü bir kadın mücadelesi geleneği oluşmuştur. Ancak bu durum ne yazık ki çocuklar açısından söz konusu değildir. Milliyetçi cinsiyetçi, dinci politikalardan en çok zarar gören kesim Türkiye’de çocuklardır. Türkiye’de çocukları koruyan bir politika olmadığı gibi çocukları kendi emelleri doğrultusunda şekillendirmeye azmetmiş bir akıl vardır.

Ne yazık ki Türkiye’de çocuklar için tehlikeler daha doğar doğmaz başlar. Hastane çetelerinin ellerinden kurtulabilirler, Narin veya Leyla gibi aile fertlerinin eliyle katledilebilirler. Tecavüzcü dedelerden, sapık bakkallardan kendilerini kurtarmayı başarabilenler, devlet destekli Kuran kurslarında taciz ve tecavüze uğrayabilirler. İntihara sürüklenebilirler ya da yurt yangınlarında yanabilirler. Ancak tüm bunların hesabını soracak kimseleri veya adaleti yerine getirecek bir hukuk mekanizması yoktur. Kaçırılırlar, organları satılır ve devlet yurtlarında fuhuşa zorlanırlar. Bunun hesabını sormaya çalışan Dilek Ekmekçi gibi insanlarsa, deli gömleği giydirilerek, susturulmaya çalışılır. Türkiye’de en büyük suçlar çocuklara karşı işlenir. Bu suçları işleyenlere baktığımızda dincilik ve milliyetçilikle hasbihâl olmuş kişileri ve yapıları görürüz.

Bu ekstrem örneklerin dışında; yoksulluk, kendi anadiliyle kendilerini geliştirmeme, yeterli eğitim alamama, erken yaşta evlendirilme ve çalıştırma milliyetçi politikaların çocuklara reva gördükleridir. Bütün bu politikalarla baş edebilmenin yolu güçlü bir örgütlülükten ve ciddi bir zihniyet değişikliğinden geçiyor. Bunun yol ve yöntemleri başka bir yazının konusu ancak şu kadarını söyleyebilirim, milliyetçiliğin ne olduğunu ve nasıl yansımaları olduğunu doğru olarak bilince çıkarmakla bu mücadelenin ilk adımı atılabilir.

Kadın, evlilik, aile: Kutsal olan ne?

Meryem Ağar-27 Ekim 2024

Kadınların alışma hakkı evli olduğu erkeğin rızasının olması şartına bağlanmıştı. Kocanın izin vermemesi halinde kadın mahkemeye başvurabiliyor, başvuru sonucu hakim, kadının çalışmasının “aile birliğine zarar vermediği” hususunda bir kaniya varırsa ancak o zaman mahkeme kararıyla kadının çalışması mümkün olabiliyordu

Biz kadınlar, onlarca kadının evlendiği, ayrılmak istediği veya aynı evde, aynı ailede yaşadığı bir erkek tarafından öldrldĞu haberiyle güne uyanırken; bir gece yarısı İstanbul Sözleşmesi’nden çekilen zihniyet, iyi bir şekilde uygulanırsa kadınlar için hayat güvencesi olacak 6284 Sayılı Kanun’un da kaldırılmasını tartışmaya açıyor, “Feministler ve LGBTİ+’lar aile yapımızı bozuyor” diyerek hedef göstermeye devam ediyor. Elbette bu kutsal aile birliği diye tutturanlar ile aile içi şiddet ve istismarı aklayanlar aynı zihniyeti temsil ediyor: kadının varlığını yalnızca tepesinde bir erkeğin hakimiyet srdĞu bir “aile” çatısı altında kabul edilebilir gören, bir kadını yalnızca bir erkeğin eşi, kızı, kız kardeşi, annesi olduğunda değerli ve makul sayan düşmanca zihniyeti. Peki bu pek kutsal aile kurumu ne için var, kimi koruyor, kadınlar için ne ifade ediyor?

Aile kavramının tanımı sosyolojik, politik ve hukuki anlamda birçok şekilde yapılabilirse de genel anlamıyla “evlilik birliğine dayanan, karı koca ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük birliği” olarak ifade edilir. Feminist bakış açısıyla baktığımızda aile; kadının ezilmesi üzerine temelini atan, şiddet, istismar ve sömürü ile beslenerek varlığını koruyan, tamamen “erkek” bir kurumdur, devletin ve patriyarkanın toplumdaki en küçük görünümü ve örgütlenmesidir.

Aileyi kuran evlilik birliği ise “karşıt cinsten iki kişinin tam ve sürekli bir hayat ortaklığı kurmak için hukuka uygun ve geçerli bir şekilde birleşmesi” olarak tanımlanmış ve Medeni Kanunu’nda şartları ve sonuçları düzenlenmiştir. Evlilik kavramını beraber bir yaşam sürmek isteyen insanların birleşmesi olarak değil de aslında tamamen politik ve esasen ekonomik bir sözleşme olarak tanımlamak doğru olacaktır. Emma Goldman evliliğe dair şu ifadeleri kullanıyor: “Evlilik ise genellikle salt ekonomik bir düzenlemedir; kadına süresi ömür boyu olan bir sigorta poliçesi sağlar, erkeğe de kendi türünü devam ettirmesini sağlayacak tatlı bir oyuncak. Yani evlilik ve bu yolla sağlanan eğitim düzeneği, kadını asalakça, bağımlı olarak ve çaresiz bir hizmetkarmış gibi sürdüreceği bir hayata hazırlarken, erkeğe bir insanın hayatını tapulu mülkmüş gibi sahiplenme hakkını tanır.”

Son zamanlarda iktidarın dilinden düşmeyen ve sürekli “tehdit” altında olduğu ifade edilen o “kutsal aile” ve o kutsal aileyi oluşturan geleneksel evlilik birliğine giderken ki süreçlere kısaca bir göz atacak olursak; süreç ilk önce bir “kız isteme, kız verme” ile başlıyor. Kadın, müstakbel koca ve ailesi tarafından babasından veya aile büyüğu bir erkekten isteniyor ve beraberindeki tüm kadın düşmanı pratiklerden sonra kadın evlilik olarak adlandırılan “devir-teslim töreni” ile babasından kocasına -bir erkekten başka bir erkeğin himayesine- teslim ediliyor ve kadının yeni ailesi oluşmuş oluyor; patriyarka sürekliliğini bu şekilde sağlıyor. Evlilik sürecindeki tüm o geleneksel kadın düşmanı “örf ve adet”leri -başlık parası, kırmızı kuşak vb.- bir kenara bırakacak olursak evlilik içinde kocasının “özel mülk”ü sayılan kadın ekonomik özgürlüğu yoksa bedenini, ruhunu ve tüm emeğini erkeğin hizmetine sunarken eğitimliyse ve ekonomik özgürlüğu varsa görece daha bağımsız bir şekilde varlığını sürdürebiliyor. Erkeğin temeli, reisi olduğu ifade edilen “aile” adındaki bu eril yapı içerisinde kadın ve çocukların maruz kaldığı şiddet gerek toplum gerek devlet ve devletin sorumluluğu olan tüm kurumları tarafından “aile arasında” ve “karı koca arasında” denilerek görmezden geliniyor ve bu şekilde olağan gösterilip meşrulaştırılıyor. Kadınların doğdukları andan itibaren neredeyse aldıkları tüm yaraların ataerkiyle bir bağı olduğunu söylemek yanlış olmaz iken, bir kadın ve bir erkeğin devletin denetimindeki heteroseksüel birlikteliğinin ve bu birliktelik içerisindeki tüm çatışmaların politik olmadığını düşünebilmek imkansızdır. Bu anlamda “Kişisel olan politiktir!” sloganını da hatırlatarak evlilik birliği ve aile kavramının tamamen politik ve ataerki bir kurum olduğunu tekrar ifade etmekte yarar görüyorum. Bu açıdan devletin “aile içi meseleler” olarak ifade ettiği şeylerin bizzat kendisi de istediği zaman kaç çocuk yapılacağına kadar karışma yetkisini kendinde görebilirken bir kadın şiddete uğradığında “aile içi meseleler” olarak ifade edip müdahale etmemeyi tercih etmesi de politiktir.

Biraz aile hukukunda mevzuata göre kadının konumunu ve kadın mücadelesi ile geçirdiği değişim ve dönüşüme bakacak olursak; mülga 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin 159. Maddesine göre kadınlar çalışabilmek için kocalarından izin almalıydı, kadınların çalışma hakkı evli olduğu erkeğin rızasının olması şartına bağlanmıştı. Kocanın izin vermemesi halinde kadın mahkemeye başvurabiliyor, başvuru sonucu hakim, kadının çalışmasının “aile birliğine zarar vermediği” hususunda bir kaniya varırsa ancak o zaman mahkeme

kararıyla kadının çalışması mümkün olabiliyordu. Anayasa Mahkemesi, Anayasa m.10 kapsamında kadın ve erkeğin kanun önünde eşit haklara sahip olduğu ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle 29 Kasım 1990 tarihinde ilgili maddeyi iptal etti.

Yine Anayasa m.10'a aykırı olarak; mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu 440. madde ile "kadının zinası" 441. madde ile de "erkeğin zinası" suçu düzenlenmiş, cinsiyete göre suç tanımları farklı yapılmıştır. "Zina" suçu, genel anlamda evli kişilerin birbirleri dışında başka kişilerle cinsel ilişkiye girmesi olarak tanımlansa da kadının zina suçunu işlemiş olması için kocası dışında herhangi bir erkekle bir kere cinsel ilişkiye girmesi yeterliken erkeğin zina suçunu işlemiş sayılması için ayrıca cinsel ilişkiye girdiği kişiyle "karı-koca gibi yaşama" şartı da konulmuştur. Yani açıkça; erkeğin zina suçunda kadından farklı olarak erkeğin eşi harici bir kişiyle cinsel ilişkiye girmesi suçun oluşması için yeterli görülmemiş, "karı koca gibi yaşama" şartı konularak erkeğin zinası suçu ile yalnızca mevcut aile birliği korunmak istenmiştir. Bu ayırım hukukta da kadın bedeninin aile içi mülk olarak görüldüğünün açıkça bir yansımasıdır.

Aynı şekilde mülga Türk Kanunu Medenisi'nin 169. maddesinde belirtilen kadının hakim onayıyla eşi yararına üçüncü kişilere borçlanabilmesi de Anayasa m.10'a aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Yine güncel kazanımlarımızdan biri olarak; TMK'nın 187. maddesine göre kadının evlenmekle kocasının soyadını alacağı ancak evlendirme memuruna ve nüfus idaresine yapacağı başvuru sonucu kocasının soyadının önünde önceki soyadını da kullanabileceği hükmüne yönelik AYM'nin iptal kararı 28.04.2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı ve kadınlar artık Anayasa m.17 kişinin manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında yalnızca kendi soyadlarını kullanabilecekler.

Tarihimiz temel haklarımız için verdiğimiz mücadelelerle ve kazanımlarla dolu; patriyarka var olduğu sürece de hayatta kalabilmek için mücadele etmek kaçınılmaz olacak, bunu biliyoruz. Kadınları yalnızca kutsal aile yalanıyla "kutsal annelik statüsü"nde görmek isteyen, kadınları eve ve mutfığa hapsedmeyi amaçlayan, kadınların temel haklarını - yaşama hakkını dahi- ailenin başındaki o erkeğin insafına bırakan tüm o örgütlü eril yapı ve o yapıyı ören eril zihniyet ile kadınların mücadele etmekten başka şansı yok. Herkes bilmeli: Kutsal olan tek şey, yüzyıllardır verdiğimiz var olma mücadelesidir.

Yazıyı Emma'nın cümleleriyle bitirmek istiyorum: "Evlilik kurumunu görünürde sağlam, uzun ömürlü yapan şey, erkek egemenliğine kölece boyun eğiştir. Ancak bugün artık kadın kendisini buluyor; efendisinin lütfundan bağımsız, özgün varoluşunun farkına varıyor. Kutsal evlilik kurumunun mezarı yavaş yavaş kazılmakta. Hiçbir duygu sömürsü buna engel olamayacaktır."